

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Arbejdsprogram for de næste vandplaner

Høringsforslag

Forord

Ifølge vandrammedirektivet skal EU-medlemslandene forud for hver ny vandplanperiode fremlægge et arbejdsprogram for forberedelsen af de næste vandplaner.

De næste vandplaner skal være endeligt vedtaget senest den 22. december 2015. I dette arbejdsprogram orienterer Naturstyrelsen om de forskellige elementer, der vil komme til at indgå i forberedelsen af vandplanerne.

Miljøministeren lægger stor vægt på, at de næste vandplaner bliver til i en åben proces med størst mulig dialog, og arbejdsprocessen er tilrettelagt herefter.

Det fremgår af arbejdsprogrammet, hvordan og hvornår interessenter og offentligheden vil blive inddraget i forberedelsesarbejdet. I den forbindelse

er det vigtigt at være opmærksom på, at kommunerne efterfølgende kommer til at spille en stor rolle i forbindelse med realiseringen af mange af de indsatser, der vil blive fastsat i vandplanernes indsatsprogrammer.

Arbejdsprogrammet er opdelt i to overordnede dele. I del 1 redegøres der for det grundlag, som de næste vandplaner skal bygge videre på. I del 2 orienteres der om det fremadrettede arbejde og om den inddragelse af offentligheden og interessenterne, som vil ske.

Arbejdsprogrammet fremlægges i offentlig høring i 6 måneder.

Bemærkninger til programmet skal være Naturstyrelsen i hænde senest den 18. november 2013.

Sendes til: nst@nst.dk
med titlen 'Bemærkninger til arbejdsprogram'

Bemærkninger kan også sendes med post til:
Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Del 1

Udgangspunktet og det der skal bygges videre på

Vandplanlægningens overordnede mål

EU's medlemslande vedtog i 2000 vandrammedirektivet, der har til formål at sikre, at alt vand får 'god tilstand'. Derfor skal Danmark og de øvrige medlemslande gennemføre en målrettet vandplanlægning for grundvand, vandløb, søer og den kystnære del af havet.

Direktivet fastsætter en række konkrete miljømål:

- Forringelser af overfladevandet og grundvandets tilstand skal forebygges. Hvor tilstanden allerede er forringet, skal der foretages forbedringer.
- Vandøkosystemernes tilstand skal forbedres. Det generelle mål er, at alle vandforekomster senest i december 2015 skal have opnået mindst "god tilstand", dog med mulighed for at anvende undtagelsesbestemmelser.
- Visse overfladevandområder, der har undergået væsentlige fysiske forandringer, kan under særlige omstændigheder udpeges som "stærkt modificerede". Miljømålet for sådanne vandområder er et "godt økologisk potentiale".
- Indsatsen mod forurening skal styrkes. Udledninger, emissioner og tab af farlige stoffer skal standses eller udfases efter reglerne i ny EU-lovgivning.
- Enhver væsentlig og vedvarende opadgående tendens i koncentrationen af et hvilket som helst forurenende stof i grundvandet skal vendes.
- En bæredygtig vandanvendelse baseret på langsigtet beskyttelse af de tilgængelige vandressourcer skal fremmes.

Det helt centrale "instrument" til at nå miljømålene for vandløbene, søerne, kystvandene og grundvandet er vandplanen.

Vandrammedirektivet er implementeret i dansk lovgivning med miljømålsloven. Miljømålsloven opdeler

Danmark i fire vanddistrikter. For hvert af disse distrikter skal der udarbejdes og vedtages vandplaner med tilhørende indsatsprogrammer.

Miljømålsloven pålægger endvidere miljøministeren ansvaret for, at vandplanlægningen gennemføres. I praksis betyder dette, at Naturstyrelsen har bemyndigelse til at forestå udarbejdelsen af vandplaner, indsatsprogrammer, dataindsamling samt overvågningen af vandmiljøet.

Tre vandplanperioder

Vandrammedirektivet opererer med tre vandplanperioder på hver 6 år. De første vandplaner gælder for perioden 2010-2015. De næste to vandplanperioder går fra 2015-2021 og 2021-2027.

Med udgangspunkt i de indsatser, der bliver iværksat efter de første vandplaner, skal medlemslandene vurdere status for opnåelse af målene i 2015 og revidere vandplanerne med yderligere nødvendige indsatser.

Indholdet i 1. generations vandplaner

Udkastet til 1. generations vandplaner blev sendt i offentlig høring med frist for afgivelse af bemærkninger i april 2011. I forbindelse med gennemgangen af de indkomne høringssvar foretog Naturstyrelsen ændringer i udkastet. Ændringerne blev efterfølgende sendt i 8 dages supplerende høring.

I december 2012 kendte Natur- og Miljøklagenævnet de statslige vandplaner ugyldige og hjemviste planerne til fornyet behandling i Naturstyrelsen med den begrundelse, at den supplerende høring var væsentlig for kort. Nævnet fandt ikke andre tilblivel-ses mangler ved planerne.

Naturstyrelsen har vurderet, at den fornyede høring bør omfatte vandplanforslagene i deres helhed. Styrelsen har derfor besluttet, at der skal gennemføres en ny teknisk forhøring af kommunale, regionale og statslige myndigheder samt efterfølgende 6 måneders høring af offentligheden over forslagene til vandplaner med tilhørende miljørapporter, jf. miljø-målslovens § 28, stk. 2 og § 29, stk. 1 og 3.

Formålet med vandplanerne er at igangsætte en udvikling mod god tilstand for vandløb, søer, kystvande, fjorde og grundvand i Danmark. Indsatsen retter sig mod de enkelte vandområder og oplandene til disse. Den samlede indsats strækker sig fra meget målrettede indsats på specifikke vandløbsstrækninger, punktkilder og vådområder til indsatstyper af mere generel karakter som randzoner, regler om jordbearbejdning og miljøafgrøder.

På vandløbsområdet skal der primært gennemføres ændret vedligeholdelse og fjernelse af spærringer. Indsatsen overfor punktkilder omfatter renseanlæg, regnvandsbetingede overløb, spredt bebyggelse og dambrug. Denne indsats retter sig særligt mod tilstanden i vandløb, men vil også have en gavnlig effekt på søer og kystvande.

For op til 60 søer er der planlagt fosforvådområder i tilknytning til vandløb opstrøms søerne. Herudover er ca. 20 søer omfattet af sørestaurering. Samlet skal fosforudledningen reduceres med op til 160 tons.

For at reducere kvælstofudledningen til kystvande er der i første vandplanperiode forudsat gennemført en virkemiddelindsats med en effekt på ca. 9.000 tons kvælstof fordelt på fjorde og kystvande.

Kvælstofvirkemidlerne i vandplanerne består dels af generelle virkemidler (randzoner m.v.) og dels af målrettede virkemidler (supplerende efterafgrøder og permanente vådområder). Dertil kommer synergief-fer fra øvrige indsatser, herunder skovrejsning og gennemførelse af Natura 2000-planerne.

Som en del af kvælstofreduktionsindsatsen for kystvande og fjorde blev den oprindeligt planlagte vådområdeindsats for første planperiode i 2012 suppleret med yderligere ca. 180 tons kvælstof gennem udlæg af supplerende storskala statslige vådområder.

Udskydelse af indsatser i vandløb, søer og kystvande

I vandplan 2010-2015 er der i nogle tilfælde anvendt undtagelser for opfyldelse af miljømålene i 2015. Årsagen til udskydelse af indsatser i første planperiode kan findes indenfor følgende tre hovedbegrundelser:

1. Der foreligger ingen eller utilstrækkelige oplysninger om årsagen til problemet, og der kan følgelig ikke peges på en løsningsmodel.
2. Der vil være uforholdsmæssige store omkostninger forbundet med en færdiggørelse inden for tidsplanen.
3. De naturlige forhold muliggør ikke en rettidig forbedring af vandforekomstens tilstand.

For visse kommuner rækker dele af indsatsen for forbedret spildevandsrensning i spredt bebyggelse ud over den første planperiode, ligesom der for den øvrige spildevandsindsats også er tale om, at indsatsen rækker ud over planperioden. Derfor vil der kunne forekomme vandløbsstrækninger og søer, hvor dette får betydning for målopfyldelsen i første planperiode.

I forbindelse med sikring af kontinuiteten i vandløbene er der foretaget en prioritering af indsatsen. Udskydelse af indsatsen anvendes i den første planperiode ved nogle spærringer, da der vil være uforholdsmæssigt store omkostninger forbundet med en indsats i indeværende planperiode. Indsatsen mht. sikring af kontinuiteten er prioriteret således, at de fleste spærringer beliggende i vandløb med størst naturpotentiale fjernes i første planperiode, mens fjernelse af de øvrige spærringer udskydes til næste planperiode. Desuden er anvendt udskydelse af tidspunktet for opfyldelse af målsætningen i nogle vandløb, hvor det er vurderet, at der er behov for både ændret vedligeholdelse og restaurering.

EU-kommissionens rapport om gennemførelse af vandramme direktivet i Danmark

EU-kommissionen offentliggjorde den 14. november 2012 en rapport om gennemførelse af vandrammedirektivet og forelagde den for Europa-Parlamentet og Rådet som fastsat i direktivets artikel 18. Rapporten består dels af en overordnet rapport, som giver et generelt overblik over, hvordan medlemslandene har gennemført direktivet, dels af en særskilt rapport for hvert medlemsland. De særskilte "landerapporter" er udarbejdet efter en vurdering af medlemslandenes vandplaner, en elektronisk datarapportering, som landene har indsendt, og på baggrund af drøftelser mellem Kommissionen og de enkelte medlemslande.

Arbejdsrapporten om Danmarks nu underkendte vandplaner indeholder et indledende afsnit, hvori Kommissionen opregner, hvad de ser som planernes væsentligste styrker og svagheder. Derefter følger en række afsnit, hvori Kommissionen beskriver planlægningsprocessen i Danmark, karakteriseringen af vanddistrikter, overvågningsprogrammer, vurdering af den økologiske tilstand i overfladevand, udpegning af stærkt modificerede vandområder, vurdering af kemisk tilstand, vurdering af grundvandstilstand, miljømål og brug af undtagelsesbestemmelser, indsatsprogrammer samt håndtering af vandmangel og tørke, risikoen for oversvømmelser og klimatilpasning. Til sidst følger et afsnit med anbefalinger til det videre arbejde i første planperiode frem til udgangen af 2015 og til forberedelserne af næste planperiode.

Af særlige styrker fremhæver Kommissionen:

- At de danske vandplaner er velstrukturerede og afspejler kravene i vandrammedirektivet
- At den økonomiske analyse af vandanvendelsen er omfattende.
- At indsatsprogrammerne er detaljerede og indeholder relevante oplysninger om virkemidlernes arealmæssige omfang, omkostninger og effekt, og at de bygger på analyser af omkostningseffektivitet.
- At høringsprocessen var omfattende og transparent med et meget højt antal hørings svar, som er gjort offentligt tilgængelige.

Blandt svagheder i vandplanerne nævner Kommissionen:

- At klassifikationssystemet til vurdering af økologisk tilstand ikke er tilstrækkeligt udviklet, idet der mangler metoder for en række biologiske kvalitets-elementer, og der indgår ikke hydromorfologiske kvalitets-elementer.
- At planerne ikke indeholder væsentligheds-kriterier for påvirkninger fra punktkilder og diffuse kilder, og at der mangler oplysninger om vurderingsmetode for hydromorfologiske påvirkninger.
- At overvågningsprogrammet ikke lever fuldt ud op til bestemmelserne i vandrammedirektivet, idet der mangler overvågning af flere kvalitets-elementer for overfladevand, og idet overvågningen af grundvand er utilstrækkelig både i forhold til kvalitative og kvantitative påvirkninger.

Til det videre arbejde i første planperiode frem til udgangen af 2015 og til forberedelserne af næste planperiode anbefaler Kommissionen bl.a. følgende:

- Væsentlige usikkerheder i karakterisering af vand-distrikter, identifikation af påvirkninger og vurdering af tilstand bør afklares inden for den nuværende planperiode for at sikre, at tilstrækkelige virkemidler kan være på plads inden næste planperiode.
- Typologier for vandområder, der er testet mod biologiske data, bør videreudvikles, og der bør udvikles og oplyses om referenceforhold for alle typer af vandområder. Passende metoder til vurdering af alle potentielle påvirkninger bør udvikles.
- Vurderingsmetoder for biologiske kvalitetselementer bør videreudvikles.
- Klassifikationssystemerne for søer og kystvande bør udvides til også at omfatte hydromorfologiske kvalitetselementer. For vandløb bør der fastsættes grænser mellem kvalitetsklasser i forhold til kontinuitet, flow og bredmorfologi.
- Identifikationen af væsentlige påvirkninger bør forbedres, metoder, grænser og værktøjer bør beskrives bedre i planerne, og der bør rapporteres mere detaljerede oplysninger for de enkelte vandområder. Det gælder også for hydromorfologiske påvirkninger og kemisk forurening.
- Sikkerheden på vurdering af økologisk tilstand bør øges.
- Fastsættelse af godt økologisk potentiale bør ske korrekt og beskrives tydeligt i planerne.
- Planerne bør indeholde mere detaljerede oplysninger om forekomsten af forurenende stoffer, herunder oplysninger om relevans, overvågning og overskridelser af miljøkvalitetskrav.
- Oplysninger om kemisk tilstand bør tilvejebringes for en langt større andel af vandområderne, om nødvendigt gennem yderligere overvågning. Det bør fremgå præcist, hvilke industrielle forurenende stoffer der hindrer opfyldelse af målet om god kemisk tilstand.
- Grundvandsovervågningen bør bringes i overensstemmelse med vandrammedirektivet. Der bør etableres virkemidler til sikring af god kemisk tilstand for grundvand under hensyntagen til alle aspekter, ikke kun af hensyn til drikkevand.

Tendenser i koncentrationer af forurenende stoffer i grundvand bør vurderes og om nødvendigt vendes inden for næste planperiode.

- Anvendelsen af undtagelser skal være mere gennemsigtig og bør begrundes klart i planerne. Antallet af undtagelser bør nedbringes.
- Mål og frister i vandplanlægningen bør angives tydeligt og gennemsigtigt for at sikre opfyldelse af målet om god tilstand i vandområderne inden for en rimelig tidshorisont.
- Relevante oplysninger om virkemidlernes anvendelsesområde, timing og finansiering bør fremgå af indsatsprogrammerne. Alle relevante oplysninger om grundlæggende og supplerende virkemidler bør indgå i resumé af indsatsprogrammer af hensyn til gennemsigtighed om den planlagte indsats.
- Hvor det er relevant, bør hydromorfologiske virkemidler gennemføres allerede i første planperiode.

Naturstyrelsen vil tage disse vurderinger og anbefalinger med i betragtning i det videre arbejde med vandplanlægningen.

Del 2

Forberedelsen af de næste vandplaner

Elementerne i processen for udarbejdelsen af de næste vandplaner

Forberedelsen af de næste vandplaner, der skal vedtages senest den 22. december 2015, kommer til at bestå af følgende lovbundne elementer:

1. Offentliggørelse af et arbejdsprogram for tilvejebringelse af vandplanen med tilhørende tidsplan og en redegørelse for høringsprocessen. Arbejdsprogrammet skal være i høring i 6 måneder. Nærværende arbejdsprogram er i overensstemmelse hermed offentliggjort i 6 måneders høring den 17. maj 2013.
2. Udarbejdelse af basisanalyse.
3. Udpegning af særlige beskyttelsesområder som grundvandsforekomster og skaldyrvande.
4. Indkaldelse af forslag og ideer fra andre myndigheder, organisationer og private med 6 måneders frist.
5. Udarbejdelse af en oversigt over væsentlige vandforvaltningsmæssige opgaver, som skal løses. Oversigten sendes i offentlig høring i 6 måneder.
6. Udarbejdelse af udkast til vandplaner med tilhørende indsatsprogrammer og udsendelse af forslagene i offentlig høring i 6 måneder.
7. Udarbejdelse og vedtagelse af de endelige vandplaner med indsatsprogrammer.

Fristerne for de forskellige elementer i vandplanlægningen fremgår nedenfor.

Det overvejes i øjeblikket at ændre lovgivningen bl.a. med henblik på at gøre interessentinddragelsen mere dialogbaseret og tilpasse de elementer, der ikke er direktivbundne, fx idefasen, hertil.

Nærmere om den konkrete tilblivelse af de næste vandplaner

Der vil i det videre arbejde med vandplanerne blive lagt stor vægt på at sikre koordination og samspil til opfølgningen på Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger.

Mål og rammer for vandmiljøindsatsen vil blive fastlagt ud fra EU's vandrammedirektiv, EU-kommissionens anbefalinger og faglige input fra bl.a. opfølgningen på Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger.

Grundlaget for de kommende vandplaner består af flere forskellige delelementer, herunder afgrænsning og karakterisering af vandforekomster, dataindsamling, tilstandsvurdering, målfastsættelse og vurdering af indsatsbehov for de vandforekomster, hvor målet ikke er opfyldt i dag.

Dataindsamling

Et væsentligt bidrag til de kommende vandplaner er dataindsamlingen, der primært foregår via det nationale overvågningsprogram, der omfatter alle typer af vandforekomster i Danmark: Vandløb, søer, kystvande og grundvand.

Dataindsamlingen er tilrettelagt således, at det bliver muligt at beskrive den overordnede, nationale udvikling i vandforekomsternes økologiske og kemiske tilstand og for grundvand tillige den kvantitative tilstand. Samtidig skal de indsamlede data indgå i den konkrete vurdering af de enkelte vandforekomsters tilstand, i modelberegninger til fremskrivning af tilstanden samt efterfølgende i fastlæggelse af et eventuelt indsatsbehov.

Overvågning

Naturstyrelsens naturforvaltningsenheder har ansvaret for overvågningen af vandmiljøet. For at kunne beskrive den økologiske og kemiske tilstand i vandforekomsterne, tilrettelægges overvågningen således, at de kvalitetselementer, der kræves i vandrammedirektivet, indgår. For alle vandforekomster gælder det, at der i de næste vandplaner skal inddrages flere kvalitetselementer til en vurdering af, om målet er opfyldt. Det kan fx. dreje sig om fiskesammensætningen i en sø, forskellige kemiske stoffer i grundvand, smådyr i vandløb eller planktonalger i kystvande og fjorde. Naturstyrelsen vil løbende tilpasse overvågningen til de nye kvalitetselementer og i den forbindelse også inddrage EU-kommissionens anbefalinger til overvågningen.

Basisanalyse

Basisanalysen udføres forud for udarbejdelsen af vandplanen og er et vigtigt grundlag, da analysen beskriver de enkelte vandforekomsters karakteristika ved at opdele dem i forskellige, afgrænsede typer.

Basisanalysen skal desuden give en beskrivelse af den påvirkning, vandforekomsterne er udsat for som følge af menneskelig aktivitet. Påvirkningerne kan for eksempel være tilledning af forurenende stoffer ved udledning af spildevand fra husholdninger og virksomheder, ved udsivning fra landbrugsarealer eller ved nedfald af luftbårne stoffer. Andre eksempler på påvirkninger er indvinding af grundvand til drikkevandsformål eller markvanding, samt fysiske reguleringer som rørlægning og vedligeholdelse af vandløb eller opstemning af søer.

I basisanalysen skal vandressourcernes beliggenhed, størrelse og kvalitet kortlægges, og der skal gennemføres undersøgelser og beregninger af de vandmængder, som vil være til rådighed for vandindvinding. Herunder skal de vandressourcer, der er særligt følsomme over for forurening identificeres. Endelig skal der som en del af basisanalysen gennemføres en økonomisk analyse af vand anvendelsen i Danmark. Analysen er en generel beskrivelse af vand anvendelsen i vanddistrikterne. Basisanalysen for den kommende vandplanperiode skal være færdiggjort ultimo 2013.

Tildeling af miljømål

Overfladevandforekomster skal i den næste vandplan have tildelt et mål for den økologiske tilstand, der skal opnås inden udgangen af 2021. I 1. generation af vandplaner er disse mål alene baseret på et enkelt kvalitetselement, hvor der i den næste

generation af vandplaner skal inddrages yderligere elementer til beskrivelsen af krav til målopfyldelse. På baggrund af vedtagelsen af nye interkalibrerede miljømål, der vil betyde, at flere miljøparametre skal opfyldes i danske vandområder, har Danmark for EU-kommissionen tilkendegivet, at Danmark forbeholder sig retten til at gøre yderligere brug af direktivets undtagelsesbestemmelser for at undgå uforholdsmæssige merudgifter til implementering af vandrammedirektivet.

Indsatsprogram

I indsatsprogrammet skal det fastsættes, hvilke supplerende foranstaltninger der er nødvendige for at de konkrete vandløb, søer, kystvande og grundvandsforekomster kan opfylde deres miljømål. Det kan for eksempel dreje sig om at forebygge eller begrænse udledning af forurenende stoffer til grundvand eller overfladevand. Endelig skal indsatsprogrammerne indeholde en økonomisk analyse af, hvilken kombination af virkemidler, der er den mest omkostningseffektive.

Det internationale vanddistrikt

I Sønderjylland på grænsen til Tyskland er der flere vandløb, der både løber på grænsen og frem og tilbage over grænsen. Der er således tale om et internationalt vanddistrikt, da vandoplandet rækker ind over Danmark og Tyskland. Det internationale vanddistrikt omfatter de grænseoverskridende deloplande til vandløbene Vidå, Kruså, Meden Å og Jardelund Grøft samt kystområdet syd for Vidås udmunding i Vadehavet.

Vandrammedirektivet forpligter Danmark og Tyskland til at samarbejde omkring vandplanen for det internationale vanddistrikt. I Tyskland er det Slesvig-Holstens ministerium for landbrug, miljø og åbent land, der har ansvaret for udarbejdelse af vandplanen for det internationale vanddistrikt. I Danmark er det Miljøministeriet, der har ansvaret, såvel som for de øvrige danske vanddistrikter. Rammerne for samarbejdet er fastlagt via en bekendtgørelse om samarbejde mellem Danmark og Tyskland om beskyttelse af overfladevand og grundvand i det internationale vanddistrikt.

Samarbejdet om vandplanlægning i internationale vanddistrikter kan principielt foregå på to forskellige måder. Enten kan der udarbejdes én fælles vandplan, eller der kan udarbejdes en vandplan for hver side af grænsen, hvor indholdet er koordineret landene imellem, således at klassifikation og målsætning af vandområderne er harmoniseret.

Da der er tale om et relativt geografisk "mindre" internationalt vanddistrikt i europæisk målestok, blev det allerede i 2003 af Miljøministeriet og Slesvig-Holstens ministerium vurderet, at det ikke var hensigtsmæssigt at udarbejde en fælles vandplan. I stedet blev det aftalt, at etablere et samarbejdsforum med det formål at sikre en løbende koordinering landene imellem inden for det internationale vanddistrikt. Der er fortsat løbende dialog mellem Miljøministeriet og Slesvig-Holstens ministerium for at koordinere arbejdet og i videst muligt omfang harmonisere klassificering og miljømål for grænsevandløbene.

I det kommende arbejde frem mod vedtagelse af den næste vandplan vil samarbejdet og koordineringen fortsætte. Som led i ajourføringen af basisanalysen, vil en eventuel revurdering af klassifikation og miljømålsætning for grænsevandløbene blive drøftet i det dansk-tyske samarbejde om vanddistriktet.

Øget interessentinddragelse i udviklingen af 2. generations vandplaner

Miljøministeren ønsker, at opgaven med at udforme næste generation vandplaner skal løses i samarbejde mellem interessenter og Miljøministeriet. Hvis planerne skal komme godt fra start, er det vigtigt med en tæt inddragelse af alle, der måtte være interesserede i at have indflydelse på, hvad de kommende vandplaner skal indeholde.

Som de helt overordnede pejlemærker for Naturstyrelsens arbejde med forberedelsen af de næste vandplaner, står fem vandveje og et fælles forstå-

elsesgrundlag, som miljøministeren formulerede i efteråret 2012. Der er henvist hertil i ministerens brev, der initierer høringen af dette arbejdsprogram. I forlængelse af miljøministerens fem vandveje har Naturstyrelsen ved indgangen til 2013 igangsat følgende initiativer:

- Et Blåt Fremdriftsforum, bestående af væsentlige interessenter på vandplanområdet, der skal følge gennemførelsen af de første vandplaner og drøfte grundlaget for de næste planer. Miljøministeren kan bede Blåt Fremdriftsforum drøfte særlige problemstillinger, ligesom medlemsorganisationerne kan foreslå emner drøftet.
- Vandløbsforum, der skal videreudvikle det faglige grundlag for vandplanerne på vandløbsområdet. I dette forum skal de væsentlige interessenter kunne gøre deres synspunkter gældende. Vandløbsforum skal bl.a. udarbejde et prioriteret oplæg til, hvilke vandløb, der har stor samfundsmæssig værdi, og som derfor bør være omfattet af vandplanerne.
- En Faglig Referencegruppe bestående af udvalgte forskningsinstitutioner, rådgivende konsulentvirksomheder og interesseorganisationer, der skal styrke inddragelsen af relevant viden i forberedelsen af de næste vandplaner. Den Faglige Referencegruppe skal rådgive i faglige spørgsmål af relevans for vandplanerne på et tidligt stadium, og inden linjen på disse områder fastlægges politisk.
- Arbejdsgruppe om ålegræs og marine kvalitets-elementer, der har til formål at undersøge, om der frem mod næste generation vandplaner kan udvikles et planlægningsværktøj, der indeholder såvel ålegræs som et eller flere nye kvalitetselementer. Desuden skal arbejdsgruppen redegøre for andre landes marine værktøjer til fastlæggelse af miljømål, vurdering af miljøtilstand samt opgørelse af indsatsbehov. Arbejdsgruppen har rapporteret, og anbefalingerne indgår i arbejdet med modeludvikling, jf. nedenfor.
- Naturstyrelsens projekt "Implementering af modelværktøjer til brug for vandplanlægningen" omfatter udvikling af en række sammenhængende modeller under inddragelse af den nyeste forskningsviden på området. Udviklingen af modeller er igangsat i et partnerskab af forskellige forskningsinstitutioner, og der forventes inddraget eksterne konsulenter m.v. som underleverandører. Der er inddraget interessenter i såvel styregruppen for projektet, som i projektets faglige følgegruppe, ligesom interessenter er

tilbudt aktiv deltagelse i projektets arbejdsgrupper. De modelværktøjer, der skal udvikles, omfatter 3 modelkomplekser, henholdsvis oplandsmodeller til beskrivelse af vand- og næringsstofftilførsler til vandområderne, samt vandkvalitetsmodeller for søer, fjorde og kystvande. Følgende myndigheder og organisationer er indbudt som deltagere i styregruppe, følgegruppe og projektgrupper: DMI, Kystdirektoratet, Danske Regioner, Kommunernes Landsforening, herunder Kommunalteknisk Chef-forening, Landbrug & Fødevarer, Videncentret for Landbrug, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Sportsfiskerforbund, DANVA, Foreningen af vandværker i Danmark, Foreningen af rådgivende ingeniører, Dansk Akvakultur og Danmarks Fiskeriforening.

- Arbejdsgruppen om balance mellem vandforekomster og vandindvinding til markvanding blev nedsat i sommeren 2012 og har nu afrapporteret sit arbejde. Gruppens rapport ligger på Naturstyrelsens hjemmeside. I arbejdsgruppen deltog repræsentanter fra NaturErhvervstyrelsen, Kommunernes Landsforening, Videncentret for Landbrug, Landbrug & Fødevarer, DANVA, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Sportsfiskerforbund og Naturstyrelsen. Arbejdsgruppen fungerer nu som følgegruppe for det videre arbejde med opfølgning på arbejdsgruppens anbefalinger, ligesom arbejdet forventes at kunne indgå i ovennævnte modeludvikling.

Videreudvikling af det faglige grundlag for vandplanerne

Som det fremgår af oversigten over de nedsatte arbejdsgrupper og samarbejdsfora ovenfor, arbejdes der for, at der i aktivt samarbejde med inddragelse af vandplaninteressenterne og forskningsverdenen sker en styrkelse og videreudvikling af det faglige grundlag for vandplanerne. Videreudviklingen af det faglige grundlag uddybes nedenfor.

Udvikling af model og planlægningsværktøjer

Med henblik på at forbedre det faglige grundlag for vandplanerne og reducere usikkerhederne er det besluttet, at der til brug for udarbejdelsen af de næste generationer af vandplaner, skal udvikles en række modelværktøjer under inddragelse af den nyeste forskningsviden på området.

De modelværktøjer, der skal udvikles, omfatter 3 modelkomplekser, henholdsvis oplandsmodeller til beskrivelse af vand- og næringsstofftilførsler til vandområderne, samt vandkvalitetsmodeller for søer, fjorde og kystvande.

Modelværktøjerne skal i samspil med overvågningsresultaterne anvendes til vurderinger af vandområdernes miljøtilstand, samt til vurderinger af påvirkninger og indsatsbehov. Værktøjerne skal også anvendes som et redskab til omkostningseffektive placeringer af virkemidler for specifikke vandområder med udgangspunkt i et på forhånd defineret virkemiddelkatalog. Modelværktøjerne skal om muligt inddrage relevante miljøkvalitetsparametre til karakterisering af vandområdernes tilstand (fx. indholdet af planteplankton i søer og kystvande) samt relevante påvirkninger, fx. belastning af søer og kystvande med næringsstoffer og fysiske påvirkninger af vandområderne fra eksempelvis vandindvinding (vandløbene) og fiskeri (kystvandene).

Frem mod ikrafttrædelsen af 2. generations vandplaner i 2015 skal værktøjerne gøres operationelle i forhold til overvågnings- og vandplanlægningsopgaverne.

Vandløb

Der skal laves et prioriteret oplæg til, hvilke vandløb, der har så bred samfundsmæssig og naturmæssig værdi, at de bør være omfattet af vandplanerne. Et forskningsbaseret oplæg om de danske vandløbs naturværdi med objektive og transparente natur-

faglige kriterier for prioritering af vandløbsindsatsen vil danne baggrund for arbejdet. Ligeledes skal et forskningsbaseret oplæg danne baggrunden for udarbejdelsen af et sæt kriterier for udpegning af stærkt modificerede vandløb i anden planperiode.

Det skal også belyses, om der kan være samspil mellem vandplanindsatser relateret til vandløb og sikring mod oversvømmelser pga. klimaforandringer.

Videreudvikling af det faglige grundlag for grundvandet

Hen mod de næste generationer af vandplaner igangsættes og fortsættes udredningsarbejde inden for flere delelementer med henblik på at kvalificere arbejdet med fastlæggelse af grundvandsforekomsternes udstrækning samt deres kvantitative og kvalitative tilstand.

Der er opmærksomhed på, at udpegningen af de grundvandsforekomster, der var grundlaget for de første vandplaner, bør vurderes nærmere med henblik på en eventuel revision. Vurderingen skal blandt andet sikre, at grundvandsforekomsternes udstrækning og beliggenhed opdateres med ny viden fra den statslige, afgiftsfinansierede grundvandskortlægning. Samtidig skal udpegningen harmoniseres på landsplan, således at tidligere administrative grænser udviskes.

Indsatser over for grundvandets kvantitative tilstand kan være nødvendig for at sikre tilstrækkelig vandføring i vandløbene, så god økologisk tilstand kan opnås. Fastlæggelsen af de nødvendige indsatser i forhold til vandløb er foretaget for Sjælland ved hjælp af GEUS' DK-model. Modellen videreudvikles med henblik på tilsvarende beregninger for øvrige dele af landet til brug for næste generationer af vandplaner.

Klima

Klimaforandringer påvirker vandmiljøet i søer, åer, kystvandene og grundvandet.

I de vandplaner, som blev offentliggjort ved udgangen af 2011, indgik effekten af klimaforandringer kun i lille omfang. Det blev dengang vurderet, at der ikke var et tilstrækkeligt sikkert fagligt grundlag til at lave en klimatilpasset indsats for vandmiljøet. Det skyldes dels de faglige usikkerheder, dels at EU-kommissionen i deres vejledning fra 2009 lægger op til, at medlemslandene skal søge at integrere klimaforandringer i de vandplaner, der skal dække perioden 2015-2021.

Der er stadig usikkerheder og videnshuller i det faglige grundlag. Miljøministeriet vil derfor frem mod næste vandplan tage skridt til at gøre de kommende vandplaner mere klimarobuste. Første skridt var afholdelse af en temadag om klimaforandringer og vandmiljø den 12. december 2012. Miljøministeriet vil aktivt bruge resultaterne fra denne temadag samt EU-kommissionens vejledning fra 2009 i det videre arbejde med at vurdere mulighederne for at inddrage effekten af klimaforandringerne i vandplanerne.

Økonomisk vidensgrundlag

I forbindelse med 1. generations vandplaner er der udarbejdet en økonomisk analyse af vandanvendelsen både i forbindelse med basisanalyserne og i forbindelse med selve vandplanerne.

I forbindelse med basisanalyserne for 2. generations vandplaner skal der udarbejdes en opdatering af den økonomiske analyse af vandanvendelsen.

I de endelige vandplaner skal der desuden foreligge et resume af den økonomiske analyse af vandanvendelsen, samt - som i de foreliggende vandplaner - udarbejdes en vurdering af de samfundsøkonomiske konsekvenser af indsatsprogrammet.

Udvikling og afprøvning af alternative virkemidler

Naturstyrelsen ser det som et fælles ansvar for myndigheder og interessenter at få afprøvet og dokumenteret de såkaldte alternative virkemidler, som fx stenrev og minivådområder, så det kan blive klart, om de kan indgå i det fælles virkemiddelkatalog.

Fælles for en række af de alternative virkemidler er, at deres effekt og omkostningseffektivitet kun er underbygget teoretisk eller gennem mindre pilotforsøg.

For flere af disse alternative virkemidler er der dog igangsat en række forskningsprojekter og forsøg med henblik på at afdække deres potentiale og omkostningseffektivitet. Miljøministeriet indgår aktivt i flere af disse projekter. Det gælder især projekter vedrørende stenrev, minivådområder og intelligente randzoner, men ministeriet er også involveret i projekter om reetablering, udplantning og såning af ålegræs.

Miljøministeriet vil i forbindelse med udarbejdelsen af de kommende vandplaner følge udviklingen af de alternative virkemidler med henblik på at vurdere, om virkemidlerne kan operationaliseres til anvendelse i næste vandplanperiode.

Redegørelse for høringsprocessen

Miljøministerens forslag til vandplaner offentliggøres senest den 22. december 2014. Derefter skal planerne i en 6 måneders offentlig høring. De endelige vandplaner offentliggøres den 22. december 2015. Efter vedtagelsen af 2. generations vandplaner, udarbejder hver kommune efter den gældende lovgivning en handleplan for, hvordan kommunen vil realisere vandplanen og indsatsprogrammet indenfor kommunens geografiske område.

Det overvejes i øjeblikket, at ændre lovgivningen bl.a. med henblik på at gøre interessentinddragelsen mere dialogbaseret og planlægningen mere enkel. Det kan få betydning for formen for kommunernes arbejde med realisering af vandplanindsatserne.

Skema med tidsplan for vandplanprocessen efter den gældende miljømålslov

Arbejdsprogram og tidsplan for processen med udarbejdelse af vandplanerne	Sendt i høring den 17. maj 2013	Høringsfrist: 6 måneder
Basisanalyse	Færdiggøres senest 22. december 2013	
Endeligt arbejdsprogram	Offentliggøres senest 22. december 2013	
Idefasen indledes	Offentliggøres senest 22. december 2013	Høringsfrist: 6 måneder
Oversigt over væsentlige vandforvaltningsmæssige opgaver	Offentliggøres senest 22. december 2013	Høringsfrist: 6 måneder
Udpegning eller revidering af særlige beskyttelsesområder	Ingen fastsat dato	Høringsfrist: 8 uger
Forhøring af udkast til vandplaner hos myndighederne, herunder kommunerne	Mellem december 2013 og december 2014	Høringsfrist: 8 uger
Forslag til vandplaner	Offentliggøres senest 22. december 2014	Høringsfrist: 6 måneder
Endelige vandplaner offentliggøres	Senest 22. december 2015	
Forslag til kommunale handleplaner	Senest 22. juni 2016	Høringsfrist: 8 uger
Endelige kommunale handleplaner	Senest 22. december 2016	
Iværksættelse af foranstaltninger i indsatsprogrammerne	Senest 22. december 2018	
Ultimativ frist for opfyldelse af miljømål efter 2 x 6 års fristforlængelse	2027	

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nts.dk